

NĚKTERÉ ZVLÁŠTNÍ ZPŮSOBY DOKAZOVÁNÍ (2. kap.)

doc. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., JUDr. Jan Hlaváček, JUDr. Pavel Kroulík

I. Konfrontace (§ 104a)

Konfrontace je důkazním prostředkem, jehož cílem je odstranit rozpory v předchozích výpovědích různých obviněných, nebo svědka(ů) a– obviněného(ých), nebo svědků tak, že tyto osoby jsou před orgánem činným v trestním řízení postaveny tváří v tvář.

Trestní řád stanoví, že jestliže výpověď obviněného v závažných okolnostech nesouhlasí s výpovědí svědka nebo spoluobviněného, **může být obviněný postaven svědkovi nebo spoluobviněnému tváří v tvář** (§ 104a odst. 1).

Za stejných podmínek může být úkon proveden tehdy, jestliže výpověď svědka nesouhlasí v závažných okolnostech s výpovědí obviněného nebo jiného svědka (§ 104a odst. 2). Pak může být svědek postaven obviněnému nebo jinému svědkovi tváří v tvář.

Z uvedeného vyplývá, že konfrontace může být provedena mezi obviněnými, mezi obviněným a svědkem nebo mezi svědky. Poškozeného lze konfrontovat pouze tehdy, je-li zároveň svědkem. Mezi spolupodezřelými a podezřelými a svědkem nelze konfrontaci provést.

Podstatou tohoto procesního úkonu je vytvoření psychologicky působící situace, která má napomoci zejména k odstranění nepravdivých nebo nepřesných tvrzení ve výpovědích zúčastněných osob.

Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. obecně stanovila, že konfrontace se provádí v zásadě **jen v řízení před soudem**. Tím je naplněna jedna z vůdčích myšlenek novely o nezbytnosti přenesení těžiště dokazování z přípravného řízení před soud, v tomto případě odůvodněné veřejným průběhem konfrontace. **Před podáním obžaloby lze proto konfrontaci provést jen výjimečně**, pokud lze očekávat, že její provedení výrazněji přispěje k objasnění věci a stejného cíle nelze dosáhnout jinými prostředky.

Konfrontace **není běžným důkazním prostředkem** a v praxi se používá jen v odůvodněných případech. Platí pro ni sice ustanovení o výpovědi obviněného a svědka, ale podmínkou pro její provedení, která vyplývá z povahy tohoto úkonu, je, že se může provést až poté, kdy každá z osob, jež mají být konfrontovány, byla již dříve vyslechnuta a o její výpovědi byl sepsán protokol.

Pro provedení konfrontace musí existovat tedy následující procesní podmínky:

- předcházející protokolárně zadokumentované výslechy osob v určitém procesním postavení,
- ve výpovědích se projevují zásadní rozpory nebo uváděná tvrzení nesouhlasí v závažných okolnostech,
- tyto rozpory nelze vyjasnit jinak.

Konfrontace se z hlediska praktického provedení svým způsobem blíží výslechu. Za provedení úkonu **odpovídá kriminalista**. Jestliže platí, že konfrontace není běžným důkazním prostředkem, o to kvalitněji se musí připravit její scénář, jak z hlediska organizačního, obsahového, tak materiálně-technického.

Praktické provedení všech procesních úkonů, tedy i konfrontace, lze z hlediska organizačního rozdělit do několika **fází**, kterými jsou příprava, vlastní průběh úkonu, jeho dokumentace a vyhodnocení.

Při přípravě na konfrontaci *kriminalista* důkladně **prostuduje** dosud soustředěný spisovaný materiál a kriminalistické dokumentace. Zjistí postoje osob, které hodlá konfrontovat a rozpory v jejich výpovědích, a posoudí jejich příčiny a podstatu. Pokud je přesvědčen, že tyto rozpory nelze vyloučit, anebo je odstranit jinými prostředky, vypracuje plán konfrontace.

Před konfrontací **nesmí dojít k ovlivňování** konfrontovaných osob (ať vědomě, nebo nevědomě) a k jejich domluvě. Důležitý je i **výběr termínu** konfrontace s ohledem na moment překvapení. Nezanedbatelný je i fakt tzv. kriminální minulosti osob, které mají být konfrontovány. Zkušení pachatelé dovedou využít každé chybičky na straně *kriminalisty* ve svůj prospěch.

V etapě přípravy musí být rovněž pamatováno na výběr **vhodné prostorné místnosti**, kde bude možné posadit konfrontované osoby proti sobě, aby si mohly hledět do očí. Navíc zde musí být v jejich blízkosti dostatek prostoru pro obhájce. *Kriminalista* by měl sedět naproti nim, měl by mít dobrý výhled na všechny osoby zúčastněné na úkonu a před sebou by měl mít prostor pro rozložení dokumentů a poznámek.

Důležitá je ostraha konfrontovaných osob ozbrojenými policisty nebo příslušníky Justiční stráže. Jednak se musí zabezpečit, aby podezřelý či obviněný neutekl, a také, aby nedošlo k vzájemnému fyzickému napadení konfrontovaných osob.

Důležité je nepodcenit **přípravu dokumentace** úkonu. Není třeba zdůrazňovat, že obligatorní formou dokumentace konfrontace je **protokol**.

Samozřejmostí by mělo být, že se *kriminalista* předem dohodne s kriminalistickým technikem, **jak bude konfrontace dokumentována** technickými prostředky. Musí být dohodnuto i to, jak bude postupováno v okamžiku nezbytné výměně záznamového média v kameře, baterií, nebo při poruše techniky apod. Jediným logickým opařením může být, že v takovém případě bude konfrontace *kriminalistou* na chvíli přerušena.

Základem technické dokumentace musí být **audiozáznam**, což znamená instalaci magnetofonu (nebo jiného záznamového zařízení), přičemž mikrofony musí snímat hlasy nejen obou hlavních aktérů, ale i *kriminalisty*. Nic nebrání tomu, aby konfrontace byla dokumentována **fotograficky**, ale s ohledem na její dynamický průběh je účelnější **videodokumentace**.

Kriminalistická praxe přinesla řadu doporučení, které se váží k provedení videodokumentace konfrontace. Jednou z nich je třeba použití dvou kamer, které nepřetržitě snímají obě konfrontované osoby, třetí kamera může snímat celou scénu v širším záběru. Výsledný dokument je pak sestřihán z dílčích záznamů. Použití jediné kamery je náročné pro obsluhujícího kriminalistického technika. V takovém případě se rozhodně nedoporučuje spoléhat jen na videozáznam, konfrontaci je třeba současně dokumentovat i pomocí audiotechniky. Kamery musí být napojeny na kvalitní mikrofony (neužívat vestavěné mikrofony), které zaručí slyšitelný záznam zvuku. Místnost, ve které se provádí konfrontace, musí být dostatečně osvětlena.

Před zahájením konfrontace musí *kriminalista* odpovídajícím způsobem **poučit osoby**, které mají být konfrontovány, a vysvětlit jim, proč byla konfrontace nařízena, jak se mají při konfrontaci chovat a jaká mají práva a povinnosti. Žádný předpis nestanoví, že mají být poučeny i tak, že mohou úkon odmítnout, což lze odvodit např. z poučení obviněného a také ze zásady, že obviněný nesmí být k ničemu donucován.

Při konfrontaci se vyslychaná osoba vyzve, aby druhé osobě vypověděla v přímé řeči své tvrzení o okolnostech, v nichž výpovědi konfrontovaných osob nesouhlasí, popřípadě, aby uvedla další okolnosti, které s jejím tvrzením souvisejí a o kterých dosud nevypovídala. Osoby postavené tvář v tvář si mohou vzájemně klást otázky, vždy však jen se souhlasem *kriminalisty*. Po dobu konfrontace nesmí *kriminalista* připustit sugestivní ovlivňování a musí zabránit hádkám a napadání. Po celou dobu úkonu je třeba pozorovat konfrontované osoby. *Kriminalista* si musí zapamatovat pozorované jevy a hodnotit je už v průběhu konfrontace.

V závěru konfrontace obě konfrontované osoby a další účastníci úkonu **podepíší protokol**.

Poslední fází konfrontace je její **vyhodnocení**. Konfrontace může skončit jen dvěma způsoby: dojde k odstranění rozporů, nebo naopak. Konfrontace je velmi obtížný procesní úkon. Proto se nezdá stává, že skončí neúspěšně, že se nepodaří odstranit rozpory ve výpovědích osob. Má ale svůj význam pro stanovení dalšího postupu ve vyšetřování.

Zvláštní ustanovení platí u konfrontace **osob mladších než patnáct let**. Takovou osobu lze postavit tvář v tvář jen zcela výjimečně, jestliže to je pro objasnění věci opravdu nezbytně nutné; v takovém případě se užije přiměřeně § 102 o výslechu osoby mladší patnácti let. Ke konfrontaci u těchto osob by se mělo přistoupit až po konzultaci s psychologem či psychiatrem, a to pouze tehdy, jestliže nehrozí nebezpečí narušení jejich psychického a fyzického vývoje.

Z pochopitelných důvodů **nelze provést konfrontaci se svědkem, jehož totožnost se utajuje z důvodů uvedených** v § 55 odst. 2, protože takovým postupem by byl smysl utajení totožnosti svědka zmařen.

Je-li třeba po skončení konfrontace znovu vyslechnout konfrontované osoby, provede se jejich **výslech odděleně**.

Závěrem pojednání o konfrontaci upozorňujeme na novou úpravu konfrontace v případě mladistvého obviněného v ustanovení § 57 odst. 2 zák. č. 218/2003 Sb. Tento úkon je v případě těchto obviněných možno provést jen výjimečně, a to až v řízení před soudem pro mládež.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY

1. ZÁKONY

- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.
- Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

2. INTERNÍ AKTY ŘÍZENÍ POLICEJNÍHO PREZIDIA ČESKÉ REPUBLIKY

- Závazný pokyn policejního prezidenta (dále jen „ZP PP“) č. 100/2001 ke kriminalistickotechnické činnosti Policie ČR ve znění ZP PP č. 84/2004.
- ZP PP č. 55/2002, kterým se stanoví jednotný postup Policie České republiky při zpracování osobních údajů při plnění úkolů Policie České republiky v souvislosti s trestním řízením.
- ZP PP č. 130/2001, kterým se upravuje postup Policie České republiky při plnění úkolů v trestním řízení, ve znění pozdějších předpisů (41/2004, 78/2004, 88/2004, 12/2006).

3. PUBLIKACE

Hlaváček, J. – Protivinský, M.: Praktická kriminalistika, vyd. Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2007.

Chmelík, J. a kol.: Rukověť kriminalistiky, vyd. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., Plzeň, 2005.